

6653/2
6653

W konwencji wojskowej polsko - łotewskiej proponuje się kierowanie następującymi podstawami:

I.

Wychodząc z oświadczenia przedstawicieli Łotwy, iż zawrą pokój z bolszewikami wspólnie z Polską wiążą się oba Państwa konwencją wojskową stanowiącą integralną część układu politycznego między obu Państwami jako jego aneks.

II.

Gdyby Łotwa na podstawie poprzedniego porozumienia się z Polską zawarła pokój z bolszewikami przed dojściem do pokoju między Polską a bolszewikami przyjazny stosunek Polski do Łotwy nie ulega zmianie.

W tym wypadku zostają wszystkie oddziały wojsk polskich ściągnięte z całego obszaru położonego na północ od Dźwiny, zatrzymując jedynie w myśl art. VIII. umowy z dnia 16.1.1920 r. celem ochrony mostu kolejowego na Dźwinie pod Dynaburgiem, cytadelę w tym mieście w swych rękach.

Wspomniany most kolejowy zostaje odbudowany przez Polaków i znajdować się będzie pod ich zarządem.

Łotysze obowiązują się, dla trwałego zabezpieczenia polskiego lewego skrzydła, trzymać pomiędzy Dźwiną a jeziorem Osweją kordon graniczny tak silny, ażeby było wykluczone przejście czy to zwartych oddziałów, czy to grup partyzanckich względnie wywiadowczych na tyły wojsk polskich przez Dźwinę.

III.

Celem konwencji jest ustalenie gwarancji wzajemnego odciążania i zabezpieczenia się w razie wojny z bolszewikami.

IV.

W stosunku do frontu antybolszewickiego stosują się wzajemnego obowiązki odciążania i zabezpieczenia się do całego frontu łotewsko - bolszewickiego, zaś do frontu polsko - bolszewickiego tylko na północ od Prypeci.

Na wypadek, gdyby Łotwa została zaatakowana większymi siłami, a Polska nie była atakowana, obowiązuje się Polska drogą ataku na polskim odcinku odciążyć front łotewski.

Na wypadek, gdyby Polska znalazła się w tych samych warunkach, to na Łotwie spoczywa również wzmiankowany obowiązek odciążenia frontu polskiego.

V.

O ileby front polski i łotewski zostały zaatakowane równocześnie, to obydwa fronty w zasadzie wystarczać sobie muszą własnymi siłami, tylko na wypadek, gdyby jeden z frontów był słabiej zaatakowany, ponosi on obowiązek pomocy drugiemu drogą kontrataków.

VI.

W razie, gdyby Łotwa oprócz obecnego frontu bolszewickiego została równocześnie zaatakowana na innym odcinku jej granic, a Polskę na odcinku swej granicy północno - zachodniej od Dźwiny do linii kolejowej Elk - Białystok, oba Państwa zobowiązują sobie zabezpieczyć tyły w następujący sposób:

- 1). W razie zaatakowania Łotwy z północy, Polska przejmuje część frontu przeciwko bolszewikom na północ od Dźwiny.
- 2). W razie zaatakowania Łotwy od południowych i zachodnich granic, obowiązuje się Polska operacją wzdłuż linii kolejowej Wilno - Kowno odciążyć front łotewski.
- 3). W razie zaatakowania Polski na wyżej wymienionym od-

cinku granicy północno - zachodniej, obowiązuje się Łotwa obsadzić powiaty: Iłłuksztański i Nowo Aleksandryjski na zachód od linii jezior Swenten - Łodzi oraz zająć i trzymać węzeł kolejowy Szawle - Radziwiliński - Szadów.

VII.

We wszystkich wyżej wymienionych wypadkach nie przewidyje się zasadniczo bezpośredniej pomocy, nie jest ona jednak wykluczona. Gdyby więc strategiczna sytuacja wymagała bezpośredniego przesłania polskich sił na terytorjum Łotwy, to zwierzchnie dowództwo nad działaniami wojskowymi całego frontu łotewsko - polskiego spoczywa w rękach Naczelnego Wodza Wojsk Polskich, któremu zostaje przydzielony wyższy oficer łotewski.

VIII.

Z chwilą zawarcia niniejszej konwencji wchodzi w życie następujące przegrupowanie w porównaniu do ugrupowania ustalonego we wspomnianej umowie z dnia 16. 1. 1920 roku.

- 1). Odcinek łotewski rozszerza się do jeziora Osweja.
- 2). Dywizja łotewska podlegała dotychczas dowództwu grupy Gen. Rydza-Smigłego przechodzi pod rozkazy Nacz. Dow. Wojsk Łotewskich.
- 3). Dywizja polska, stojąca w rejonie Dynaburga została wycofana, na odcinku od jeziora Osweja do Dźwiny pozostaje jedna polska dywizja. W myśl art. VIII. wspomnianej umowy z dn. 16. 1. 1920 r. zostaje cytadela w Dynaburgu i most kolejowy na Dźwinie koło tego miasta obsadzony przez wojska polskie.
- 4). W razie ataków bolszewickich, przeciwko którym siły łotewskie sąsiadujące z polakami nie zdołałyby same skutecznie się obronić, dostarczy dowództwo dyw. ^{ona} polskiej operującej na północ od Dźwiny, o ile sama

nie będzie zaatakowana, posiłków ze swych rezerw. Odwrotnie obowiązują się do dostarczenia lokalnych rezerw Łotysze. W razie ataków na odcinek polski bez jednoczesnych ataków na sąsiednim odcinku łotewskim.

- 5). Dla zapewnienia szybkiej łączności na wypadki przewidziane pod 4. oraz jednolitości taktycznej odcinka frontu zostaje nawiązane bezpośrednie połączenia drutowe między sztabami obu sąsiadujących dywizji, które ponadto wymienia oficerów łącznikowych.

Techniczna strona ma być załatwiona za bezpośrednim wzajemnym porozumieniem.

- 6). Celem zapewnienia dywizji polskiej, stojącej na północ od Dźwiny normalnego życia i połączenia z krajem zostaje pod zarządem polskim linja kolejowa wzdłuż Dźwiny od frontu do Dynaburga.
- 7). Pod zarządem polskim pozostaje dla zapewnienia możliwości zaprowiantowania wojsk polskich, stojących na północ od Dźwiny, cały powiat Dryssa i część wschodnia powiatu Dynaburskiego, wyznaczona w porozumieniu Naczelnego Dowództwa łotewskiego i Dowództwa I. Kraju polskiej.
- 8). Zaprowiantowanie i furaz dla dywizji polskiej, operującej na północ od Dźwiny zapewnia się przez łotewskie Naczelne Dowództwo; jednakże polskie wojska powinny posiadać przy sobie 3-dniowy zapas żywności na wypadek niedokładności w dostawie.
- 9). Zmiany wymienione w art. V. niniejszej umowy, mają być przeprowadzone niezwłocznie na podstawie lokalnego porozumienia.
- 10). Od 1-go kwietnia począwszy mogą po obopólnym porozumieniu się objąć wojska łotewskie również odcinek frontu między Dźwiną, a jeziorem Osweja.

IX.

- 1). Łotysze gwarantują wolność transportu wszelkiego rodzaju materiału potrzebnego ze względów wojskowych do

Polski przez Rygę, Libawę i Windawę linjami kolejowymi, łączącemi te trzy porty z Dźwińskiem (względnie Kaukanami) i Wilnem. Transporty te korzystają ze wszystkich praw i taryf wojskowych, jako transporty wojskowe lotewskie.

Transporty wojskowe polskie na drogach komunikacyjnych lotewskich mogą być eskortowane przez wojsko polskie domsiły jednego żołnierza na wagon i odpowiedniej ilości podoficerów i oficerów.

- 2). Wojska lądowe i morskie i innych gatunków broni obu Państw korzystają w analogiczny sposób z urządzeń kolejowych na terytorjach obu Państw, o ile ich ruchy kolejowe-operatywne odbywają się za wspólnem porozumieniem.
- 3). Łotwa zobowiązuje się do utrzymania połączenia bezpośredniego jednym torem normalnym przez terytorjum lotewskie z siecią kolejową polską i portami Rygą, Libawą i Windawą.
- 4). Polska uważa za niezbędne przeprowadzenia normalno-torowego połączenia kolejowego na lewym brzegu Dźwiny na terytorjum lotewskim linii kolejowej Dźwińsk - Wilno z normalno-torową linią Jakobsztadt - Mitawa.

X.

- 1). W celu zabezpieczenia na czas wojny z Rosją sowiecką regularnego dostarczenia ładunków wojskowych i aprowizacyjnych dla wojska polskiego i ludności - Państwo Lotewskie obowiązuje się pozwolić Państwu Polskiemu korzystać z portów Rygi, Windawy i Libawy. W tym celu rząd Lotewski wyznaczy w każdym ze wskazanych portów przystanie dla wyładowywania dwóch statków morskich z pojemnością nie mniej niż 3.000 ton (deigh); przystanie te będą wydzielone na wybrzeżu, zaopatrzone we wszystkie środki konieczne dla przybicia do nich okrętów ze wskazaną pojemnością, oraz niezbędną

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE

dzenie techniczne dla rozładowywania okrętów. Dla czasowego przechowania przybywających morzem ładunków rząd Łotewski wyznaczy dla użytku Państwa Polskiego w każdym wymienionym porcie magazyny i składy w pobliżu toru kolejowego, mogące umieścić ogólną ilość ładunku 6.000 ton. Państwo Polskie ma prawo utrzymania własnych robotników i straży, dla zakwaterowania tych ludzi rząd Łotewski wyznaczy odpowiednie koszary lub lokale.

- 2). Oba Państwa obowiązują się zabezpieczyć na czas trwania konwencji wolną nawigację dla statków i barek, należących lub wynajętych przez oba Państwa na całej przestrzeni rzeki Dźwiny Zachodniej, znajdującej się pod jurysdykcją ich. Dla celów wyładowywania i naładowywania tych statków i barek, rząd Łotewski wyznaczy przystanie w Rydze i Dynaburgu.
- 3). Art.1 - 2, uwzględniające dezyderaty Państwa Polskiego z punktu widzenia czasu wojennego, nie przesadzają w niczem treści ewentualnej, specjalnej handlowo - morskiej umowy pomiędzy obydwoma Wysokimi Stronami.

XI.

Aparaty lotnicze polskie mają na terytorjum Łotewskim prawo przelotu i lądowania oraz korzystania z wszelkiej pomocy, tak jak aparaty Łotewskie. Naodwrot aparaty Łotewskie korzystają z takich samych praw na obszarze wojennym polskim, podlegającym sąsiednim dowództwom armji.

XII.

Obydwa Rządy zobowiązują się wzajemnie udzielać sobie wszystkich wiadomości uzyskanych o armji bolszewickiej i armjach mogących wejść w rachubę wedle punktu VI.

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

XIII.

Obydwa Rządy zobowiązują się utrzymywać bezwzględnie w tajemnicy niniejszą konwencję wojskową wobec wszystkich Państw, z którymi Polska i Łotwa nie są sprzymierzone lub zaprzyjaźnione. Co do tych ostatnich Państw, to udzielenie wiadomości nastąpić musi za uprzednim porozumieniem się.

XIV.

Przygotowanie do stałej konwencji.

W zamiarze przekształcenia niniejszej konwencji w stałą i zakrojoną na dalszą metę, jak również wobec doniosłości silniejszego zaciśnienia węzłów przyjaźni i dla tym większego wzmocnienia wzajemnej siły obronnej przy współdziałaniu uznają obydwie Nacz.Dow. za konieczne, ażeby dążyć do ujednolajnienia organizacji, wyszkolenia i uzbrojenia obu sił lądowych, morskich i powietrznych. Wobec tego, że czas obecnej wojny nie nadaje się narazie do realizacji tych dążeń poczynią obydwie Nacz.Dow. tylko wstępne kroki co do zasad, mających ustalić wspólną organizację.

W tym celu Polskie Nacz.Dow. udzieli odpowiednich informacji, wyznaczonym do tego przez Nacz.Dow. W. Łotewskich oficerom.

XV.

Konwencja ta posiada moc obowiązującą aż do zawarcia pokoju z bolszewikami przez oba Państwa, z tem, że na miejsce tej konwencji zawartą zostanie konwencja nowa. Aż do zawarcia tej nowej konwencji pozostaje w mocy konwencja niniejsza i nie może być aż do tej chwili wypowiedziana.

MINISTERSTWO WOJSK POLSKICH

ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L. D. 66537, dnia 28/11/1921r.

